

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

D[omi]nica. iii. aduentus. Sermo sup[er] eua[n]ge[lium].

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Dñica. III. Aduētus Bermo

Secundū est mysteriū mirifice apparitionis.

Tertiū est mysteriū euangelice instructionis

Prīmū igit̄ rē. In euāgelio tangit̄ triplex signū terribile pcedens aduētū iudicij

Prīmū elementoz turbatio.

Secūm celestiuū corporū trāsmutatio.

Tertiū supnaz mutū motio.

De his aut̄ vide in opusculo de finali iudicio
Secūm est mysteriū mirifice apparitionis
venies ad iudiciū de q̄ mysterio de euāgeliiū: Tūc videbūt filiū hoīs venientē in nube cū p̄tate magna z maiestate. Circa qd̄ p̄siderāda z determināda est triplex visio.

Prima est visio naturalis humanitat̄

Secūda est visio supnatural̄ claritatis.

Tertia est visio diuinalis maiestatis.

De his vide vbi s̄. Circa h̄ etiā scd̄z mysteriū tria p̄nt p̄siderari.

Prīmū est videntiuū depositio specialis vitz corporalis et localis.

Secūm est visionis distinctio sic h̄ p̄nt

Tertiū videndi iudicij p̄cio

Tertiū est mysteriū euāgelice instructionis que est triplex in euāgelio hodierno.

Prima est instructio delectabilis cōsolationis.

Secūda est exemplar̄ declaratiōis

Tertia est inuolabilis p̄firmatiōis.

Prima instructio dat̄ ibi: His aut̄ fuerit inapientibz rē. Secūda ibi: Et dixit illi similitudinē Videte ficulneā rē. Tertia ibi: Amē dico vobis rē. De his vide vbi sup̄. De cor̄ nequā si ad taliū p̄sideratiōez nō emollit̄ nec ad p̄niam puocat̄; duri es lapide; duri ad amāte. Terribilia vti q̄ signa q̄ p̄cedēt iudiciū; sed in lto terribilius erit ipm̄ iudiciū. Lxx. Terribilis est illd̄ iudiciū z inuitabil̄ ē pena z intolerabile illd̄ tormētū. Si aut̄ vis euadere: descerne de teip̄o z expe te a teip̄o nō p̄s. Audi Pau. dicere: Qm̄ si nosmetip̄os v̄iudicarem̄ nō vitz iudicaremur. Si h̄ fecer̄ v̄iā p̄uētes z ad coronā duentes. h̄c ille iudiciū itaq; de nobis ip̄is factam̄ vt tūc qm̄ veniet i p̄tate maḡ: sup̄mū iudicē securi videre mereamur z ab eo eterne b̄ndictionis sententiā audire. Amen

Dñica. iij. aduentus Sermo sup̄ euāg.

Ques qui vēturus es an aliu expectam?

Barth. xj. Duo inter cetera a nobis exigit dñs que sunt timor z amor Deut. x. Et nūc israel qd̄ dñs deus tuus petit a te nisi vt timeas eū z diligas

Idcirco sc̄ta mater ecclia in hoc sacro tpe nobis ad memoriā reducit aduētū filiū dī in carnē vt ex eius p̄sideratione p̄ficiam̄ in amore dei: p̄ponit etiā ante mentis nr̄e oculos vltimū eius aduētū q̄ venturus est ad iudiciū vt sic p̄ficiamus in timore.

Unde de hoc scd̄o aduentu possem̄ dñō dicere: Tu es q̄ vēturus es. Quasi dicere mus: O bone Iesu scimus qz iam venisti ostendens nobis cordis tui dulcedinē in effabilem in ope nostre redēptiōis. Et certe tu idē ipse ventur̄ es nec aliū expectamus ad faciendū iudiciū vbi p̄tra impiōs manifestabis iusticie tue rigore in ope retributiōis. Veni ḡ in nos interim spiritus aliter nos visitas z gratiā tuā nobis infundens in ope nostre iustificationis vt et participes fieri possim̄ redēptiōis quā tu in primo aduentu tuo fecisti: et euadere rigorem vltionis in vltimo aduentu.

Tu es em̄ ipse qui venturus es in mentes nostrā nec alium ibi ventur̄ expectamus.

Licet autē sic accipe possumus verba p̄dicata: tamē ad littera aliter accipiēda sunt p̄t̄a a Joāne p̄ discipulos ch̄o s̄c̄ta p̄posita et in euāgelio hodierno recitata. In q̄ euāg. tria s̄t p̄ncipalia mysteria p̄tēplāda

Prīmū est mysteriū interrogatiōis.

Secūm est mysteriū responsionis

Tertiū est mysteriū cōmendationis.

Prīmū est rē. quia cū audisset Joānes in vinculis opa ch̄i mittēs duos de discipulis suis ait illi: Tu es q̄ venturus es an alium expectamus: quod possumus accipe fm̄ triplicē sensum

Primo fm̄ sensum historicū.

Secūdo fm̄ sensum allegoricū.

Tertio fm̄ sensum tropologicū.

Primo fm̄ sensum historicū Quoniā Joānes in carcere p̄stitit̄ sollicitus de discipuloꝝ salute dubitantū de ch̄o: misit

duos ex ipſis ait illi. ſ. ch̄zo p̄ diſcipulos illi
los. q. di. Si mihi nō creditis q̄ testi-
mō nū de ch̄zo p̄hibui: voſiſti dicite illi. Tu
es q̄ vētur es: ch̄zo. ſ. in lege. p̄miſſus: an
aliū expectam? ad ſaluandū: Aug. Itē
dicite illi: nō q̄ ego dubito ſed vt voſ an-
ſtrua. Qd̄ ego ſoleo dicere/ ab ipſo audite:
audiftis p̄conem/ p̄firmamini a iudice.
Hilari. Joānes igit nō ſue ſed diſcipuloꝝ
ignorantie p̄ſuluit. Chry. Joānes in carce-
re ſciēs ſe iam in exitu p̄ſtitutū q̄i p̄da-
gogus alienos filios quos ad t̄ps accepti
vt erudiret: eruditos diſcipulos volebat
ch̄zo reddere q̄ſi p̄p̄o patri ipſoꝝ. Viſit
p̄ diſcipulos ad ch̄m vt miracula eiꝝ vide-
rent q̄ tot fecit vt paucorū anias lucrareſ:
quia melior eſt apud deū vnus iuſt? q̄ to-
tus mūdus peccatoribꝝ plen?

Secūdo ſm ſenſum allegoricū: ſm quem
vt dicit Aug. Joānes figura fuit veteriꝝ
teſtamētī et in ſe p̄tulit formā legis. Et iō
Joānes p̄nūciat ſaluatorē venturū: ſic lex
gram p̄currit. Ergo iōānes p̄ſtitut? in
carcere ad ch̄m ſuos diſcipulos deſti-
nauit: lex ad euangeliūz tranſmittit: q̄ lex
ſuxta typum iōānis q̄ſi ignorantie clauſa
carcere in obſcuro et in occulto tacebat et
iudaice cecitatis ſenſus intra ſram inclu-
ſos tenebat. Et Hilarius. In iōāne for-
ma legis lata eſt. Ch̄m em̄ lex annūcia-
uit et remiſſione p̄ctōꝝ p̄dicauit et regnū
celoꝝ ſp̄ondit: et iōānes totū hōc opus
legis expleuit. Igit̄ ceſſante iaz lege que
peccatis plebis incluſa ne ch̄s poſſet in-
telligi q̄ſi vincul? et q̄ſi carcere p̄tinebat ad
euāgelia p̄uēda tranſmittit vt infideli-
tas fidem dictoꝝ p̄tēpletur in factis. Am-
bro. ſup Luc. Et fortaſſe iſti diſcipuli q̄s
miſit ſunt duo populi: vnus qui ex iudeis
credidit: alter qui ex gentibꝝ.

Tertio ſm ſenſu tropologicū ſiue mo-
ralem: ſm que iōannes in vinculis eſt an-
ma ſiue ſpiritus iuſti ligatus in aliq̄ et p̄-
peditus ne libere veritatē diuinoꝝ p̄tem-
pletur: q̄ mittit duos diſcipulos .ſ. ſpem
et timorē quos orādo tranſmittit ad do-
minū dī. Tu es qui venturus es et. q. di.
Tu es ipſe qui venturus es in me vt me
liberes ab his vinculis: nec alium expecto
ſolatorē. Spero equidem te venturū:
ſed timēo ne p̄pter peccata mea venire dif-

feras. Q̄ quādo venies: quando recipias
conſolationē tuā: Nonne tu venturus es:
Nam et tu dixiſti Joā. xiiij. Ad eū veni-
emus et manſionē apud eū faciem?

Secūdū eſt myſteriū r̄ſionis: qz r̄ſ
Jeſus ait illis: Eūtes renūciatē
anni que audiftis et. Et hanc dñi r̄ſionē
ſicut et iōānis q̄ſtionē poſſumus accipere
ſm triplicem ſenſum.

Primo ſm ſenſum hitoricū.

Secūdo ſm ſenſum allegoricū.

Tertio ſm ſenſum tropologicū

Primo ſm ſenſū hitoricū ſiue literalē: qz
r̄ndens ieſus .ſ. verbis et factis: ait illis:
Ite et renūciate Joāni q̄ audiftis ab a-
lyſ etiā anteq̄ veniretis: et vidiftis p̄nta
liter ad p̄ceptū meū fieri: et vos de me
certificemini p̄ eū: vel q̄ audiftis in p̄dica-
tione: et vidiftis in miraculoꝝ oparōne: qz
cecos illumio et. Jo. x. Opa q̄ ego facio
ip̄a teſtimoniū p̄hibent de me. Eſt autē
intelligendū q̄ ſi dī in r̄ſione dñi: paupe-
res euāgelizant: idē eſt acſi diceret: p̄ euā-
gelū inſtruitur ad fidē p̄uertunt vt im-
pleat illud. Euāgelizare paupibus miſit
me. Hiero. Paupes euāgelizantes intelli-
ge vel paupes ſp̄i: vel certe opibꝝ paupe-
res: vt nulla inter nobiles et ignobiles: in-
ter diuites et egenos in p̄dicatioue diſtan-
tia ſit. Hec maḡi rigore: hec p̄ceptoꝝ cō-
probant veritatē qm̄ omnis apud eū q̄ ſal-
uari pōt equalis eſt. Hec ille. Subiungit
aut̄ domin? Et beatus eſt qui non fuerit
ſcandalizat? in me. ſ. in infirmitate et hū-
nitate mea: dubitando de deitate credēs
me purūz hominē eſſe. Chryſ. q̄ ait: Be-
tus eſt q̄ non fuerit ſcandalizat? in me in-
ternūcios p̄ticit: quia em̄ ſcandalizabat
in ipſo dubitationē eorum: nō diuulgans:
ſed eorū cōſcientie derelinquēs redargu-
tionem eorū latenter induxit.

Secundo ſm ſenſum allegoricū: quia
Jeſus: id eſt lex euangelica vult renūciari
Joāni .i. legi veteri: quoniā que p̄ eaz p̄-
dicta ſunt complent̄ in euāgelio: et p̄cor-
dia eſt inter vtrāq̄ legem. Ideo dicebat
domin? Matth. v. Non veni legem ſolū
uere ſed adimplere. Nam tūc implet figu-
racum veritas a deſt.

Tertio ſm ſenſum tropologicū ſeimo-
ralem: ſm quem dicim? q̄ ch̄ſtus ſp̄i-
tū

Unica. III. Aduentus Berno

qualiter in mentē veniens aduentū suum
manifestat p signa spiritualia pportiona/
lia illis que narrantur in euāgelio. **Pri-**
mū signū est: recognitiōnis illustratiō: que
tangit cum dicitur: Eci vidēt. **Deus** ei
in parīs naturalib; est in cognitiōne diui/
norū quasi ceca. **Vnde** Phs. ij. meta/
phys. Sicut se habet oculus noctue ad lu/
men solis: ita se habet intellectus noster
ad ea que sunt nature manifestissima: scz
ad diuina. **Brego.** r. vij. moral. Omnis vir
iustus: dei illuminatiōne iustus est. **Lumē**
quippe dei est gratia pñiens. **Brego.** vij.
moral. Dum gratia supni respectus illu/
minat cūcta etiā mētis nostre nobis abs/
condita manifestat: vt qui heri se nō cog/
noit: hodie p lumē gratie se cognoscit et
dolet. **Aug.** lib. p. f. Irradiasti: coruscab/
it: et fugasti cecitātē meā. **Secūdū** est
diuine ordinatiōis expletio: ibi **Claudi** am/
bulant. **Pedes** em anime sunt affectus.
Aug. sicut corpus graditur pedib; sic et
anima affectibus. **Isti** pedes sine gratia
sunt tardī: imo claudī. **Pho.** ix. Nō est vo/
lentis neq; currētis: sed miseratus est dei.
Bern. sup **Lant.** **Vox** vt verbuz intus
venit expergeficit dormitantē animam.
Ambrosius. **Nescit** tarda molimina: spiri/
tus sancti gratia.

Tertiū e: defectū culpabilū depura/
tio: ibi **Leprosi** mundantur: id est viuē/
tes in inordinata concupiscentia carnis.
Bernar. **Intus** in me cognoui gratie p/
sentiam ex fuga viciōz carnaliū: que op/
prescrunt affectum. **Bernar.** **Lum** in ti/
more domini inflammaris et in affectu mu/
taris: deū esse pñtē p gratiā nō dubites.

Quartū est: verbi diuini diligens au/
ditio. **Brego.** sup **Ezech.** **Deus** nō solum
requirit aures corpis: sed mētis. **Apocal.** ij.
et. ij. **Qui** habet aures audiendi audiat
quid spiritus rē. **Ille** habet aures audi/
endi qui habet intellectū intelligēdi et af/
fectum diligēdi ea que dicunt et promit/
tuntur. **Aug.** li. confes. **Vocasti:** clamasti
rupisti surditatē meam. **Quintū** est in/
terioris hoīs viuifica renouatiō: ibi **Vox**
tui resurgit. **Gal.** ij. **Uis** autē iam non
ego: viuit vō in me **christus.** **Brego.** **Sic**
eius animā inhabitare in corpe pbant sen/
sus vitales corpous: sic gratiā habitare i

mente probat vita virtuosa et spiritualis.
Sextū est pauper euangelizatio. **Ibi**
Paupes euangelizant. **Bernar.** **Paupras**
pnticiosa est meritoz penuria: s; p dei gra/
tiam hō in magnis opib; se exercitat p
q̄ rē. **Ideo** de gratia dici pōt illd **Pa**
pien. vij. **Generūt** mihi omnia bona pari/
ter cum illa: **Ista** autē miracula spiritualia
sunt maiora q̄ corpalia. **Maius** est enim
fm **Aug.** iustificare impiū q̄ creare celū
et terrā. **Plus** etiā est iustificare animam in
eternū victurā q̄ suscitare carnē itez mo/
riturā. **Plus** est in anima reformari ima/
ginem dī q̄ in corpe reformare miseriam
nri limi. **Septimū** at pōt dici passiois
chri fidelis p̄emplatio. **Libēter** enī de
chri passione cogitat anima in qua habi/
tat chris. **Et** hoc signat p hoc q̄ dicit: **Et**
beatus est qui nō fuerit scandalizat⁹ in me
Sic accipiēdo: beat⁹ est. s. in spe ppter gra/
tiam chri ipsum inhabitantē: qui nō fue/
rit scandalizatus in me ppter passioez et
mortē meā: imo qui ppter huiusmodi pas/
sionem amplius accendit ad diligendum
me.

Tertiū est mysteriū p̄mendationis
quia illis abeuntibus cepit **Iesus** vi/
cere ad turbas de ioāne: **Quid** existis rē.
Chrys. **Propter** hoc abeuntib; eis vt nō
videat hōi adulari: non fecit dñs sicut q̄/
dam blanditores qui libent hōiem in fa/
cie laudat: aut q̄ndo vidēt amicos e⁹ aut
domesticos q̄s credūt illi nūciaturos q̄/
quid audierint. **Nā** qui insipiens est gau/
det laudatus in facie. **Vir** autē sapiēs q̄
laudat in facie: flagellat in corde **Propter**
duas ergo causas homo in facie laudari
nō debet. **Primū** si sapientem illū putas
grauiter suscepturus est: et quare illi lau/
dibus tuis molestiam facis: **Si** insipien/
tem illum existimas: quare insipientiā ei⁹
laudibus tuis nutris: **Hec** **Chrys.** **Com**
mendat autē domini⁹ ioannē in euāgelio
p̄cipue a tribus.

Primo a constantie inflexibilitate.

Secōdo a vite austeritate.

Tercio a p̄sone dignitate.

Primo a p̄stantie inflexibilitate: cū dicit:
Quid existis in desertū videre. q. d. qualē
creditis illū esse quē frequēter existis vi/
dere. **Chrys.** **Ac** si diceret: **Non** plebs tū

ra cum tanto desiderio in cremuz venisset nisi magnū quēdam et mirabile se viderē existimās. Existis inq̄ videre arundinē vento agitātā: q. d. Non sūt in vobis sicut arundo. Hoc dixit ne occasiō in terrogatōnis p̄ discipulos Joānis facile suspicarentur turbe ioannē de ch̄o dubitasse postq̄ de eo testimonium p̄hibuerat. Grego. Discamus et nos fratres arundinem v̄ro agitātā nō esse. Solidem⁹ animum inter auras linguaz positū: sicut instabilis status mentis nostre. Nulla nos detractio ad iram puocet: atq̄ ad remissionē inutilis gratie nullus fauor inclinet: nō nos prosa eleuent: nō aduersa pruriant: vt qui soliditate fidei figuramur: neq̄ rerum transeuntium mutabilitate moueamur. Hec Grego. Secundo em̄ comēdat a vite austeritate: q̄ nō fuit molli- bus vestitus nec delicijs vsus. Unde dicit: Sed quid existis videre: hominē molli- bus vestitū. s. p̄ curam carnis deliciosam: quasi dicat: nō. quia vitz Joannes vestimentū habebat de pilis cameloz: et esca eius erat locuste et mel siluestre et manebat in deserto: ideo subditur: Ecce q̄ molli- bus vestitus: et delicijs vrunt: nō in deserto sed in domib; regū sunt. Ad hoc enim multi magnatibus adulant vt cum ipsis comorantes delicijs vtantur: sed homines veritatis talia aspernantur: Unde narrat Valerius q̄ quidā dicit Dionisi olera lauanti: Si tu Dionysio adulari velles: ista nō ederes. Cui respondit: Si tu ista edere velles: Dionysio adulari nolles. Et sequitur: Hic veridic⁹ veritatis annūciator malens oleribus sustētan q̄ magnatib; adulari: sed heu multi homines faciunt cōtrariū. Chryf. Molli- bus vestitus rigidam dissoluit animam: et si rigidum corp⁹ assumat et asper: d̄ facili p̄ huius molliciem delicatuz reddit et fragile. Facto autē corpore molliori: necesse est et animā participare lesionē. Nam vt plurimum opationes ipsius consonāt dispositio- nibus corpis. Hec Chryf. Dyflice p̄ vestes molles signantur adulatorēs: sicut enim indumentū adaptat se illi cuius est: sic adulatorēs adaptat se malis q̄rentes eis in omnib; cōplacere. Sed fm̄ Grego. Joānes sic molli- bus vestitus nō erat: quia

peccantium victa non blandiendo fouere: sed increpando castigare nouerat. Tertio comēdat eū a p̄sone dignitate et noticie sublimitate: Cū dicit: p̄phetam: etiā dico vobis et plusq̄ p̄pheta: tū q̄ ab vtero matris p̄phetare cepit. Tum quia finis p̄phetarum fuit. Tum quia ch̄m ab alijs p̄u- uisum et p̄dictum digito demonstrauit: et in iordane baptizauit et specialis eius p̄cursor: et p̄eco fuit: ideo subdit dominus: Hic est enim de quo scriptū est Mat. iij. Ecce ego mitto angelū meū ante faciem tuā q̄ p̄parabit viam tuā ante te. Chryso. Hitto ante faciem tuā: hoc est p̄ te. Sic em̄ qui p̄ regis currū incedunt alijs sūt clariores: ita et Joānes p̄ ch̄m p̄ntiaz Hec ille. Recte autē dicit ioānes angel⁹: Cū p̄pter officij dignitatē: q̄ ch̄m nūcius: quod est officij angelicuz. Cū p̄pter v̄re angelice puritatem: quia virgo purissim⁹ et excellenter contemplatiu⁹. Chryf. Beatus Joānes qui tale meruit habere lau- datorē: Audi nūc et intellige dignitatē Puto si nō esset audacie dicerē q̄ glori- osior est ioānes: q̄ homo fuit: et p̄pter me- ritū virtutis angelus est vocat⁹: q̄ si noie angelus et natura fuisset. Angelus em̄ hoc ipm q̄ angelus est nō tantū est virtutis p̄- miū q̄ntum nature p̄rietas. Iste autē mi- rabilis est: q̄ in natura humana angelicā trāsgressus est scitātē. Et hoc obtinuit p̄ dei gratiā: quod natura nō habuit. Hec Chryf. Patz: itaq̄ mirabilis comēdatio Joānis ch̄o. ex q̄ etiā sequit̄ q̄stionez p̄ discipulos suos ad ch̄m trāsmissam dice- do: Tu es qui venturus es: an aliū expe- ctamus. Nullaten⁹ ex ignorantia Joānis p̄cessit: siue eius dubietate circa p̄sonaz ch̄m: sed timodo p̄pter discipuloz instru- etiohe. Simus itaq̄ in fide stabiles cum Joāne deuote cōtemplantes ch̄m iam venisse p̄ redemptionē humana et certissi- me expectantes ipsum ad iudiciū venturū vt sic motiū habeam⁹ et amoris et timoris et timendo et amādo ad ipsum puen- re mereamur. Amen.

Dominica. iij. aduentus.
Sermo sup̄ euāgelium;

b z